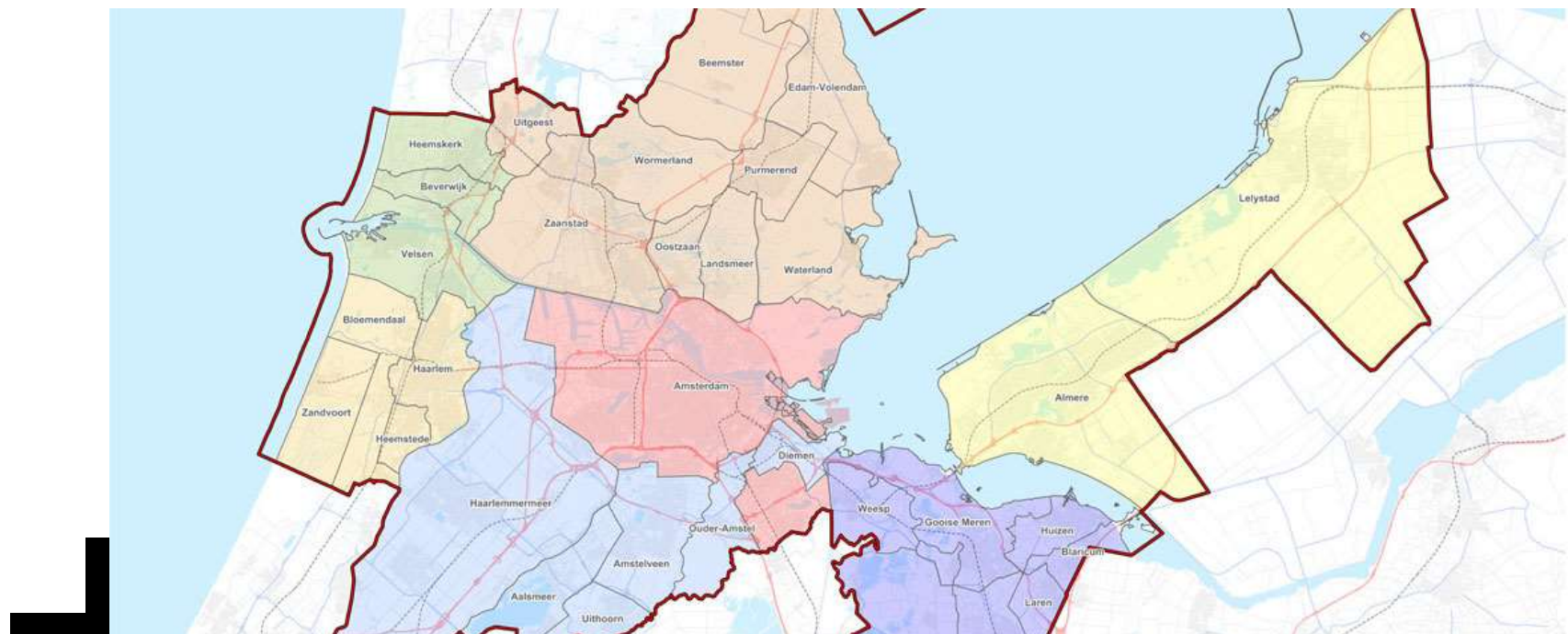




Verkenning impact corona MRA Agenda 2020-2024

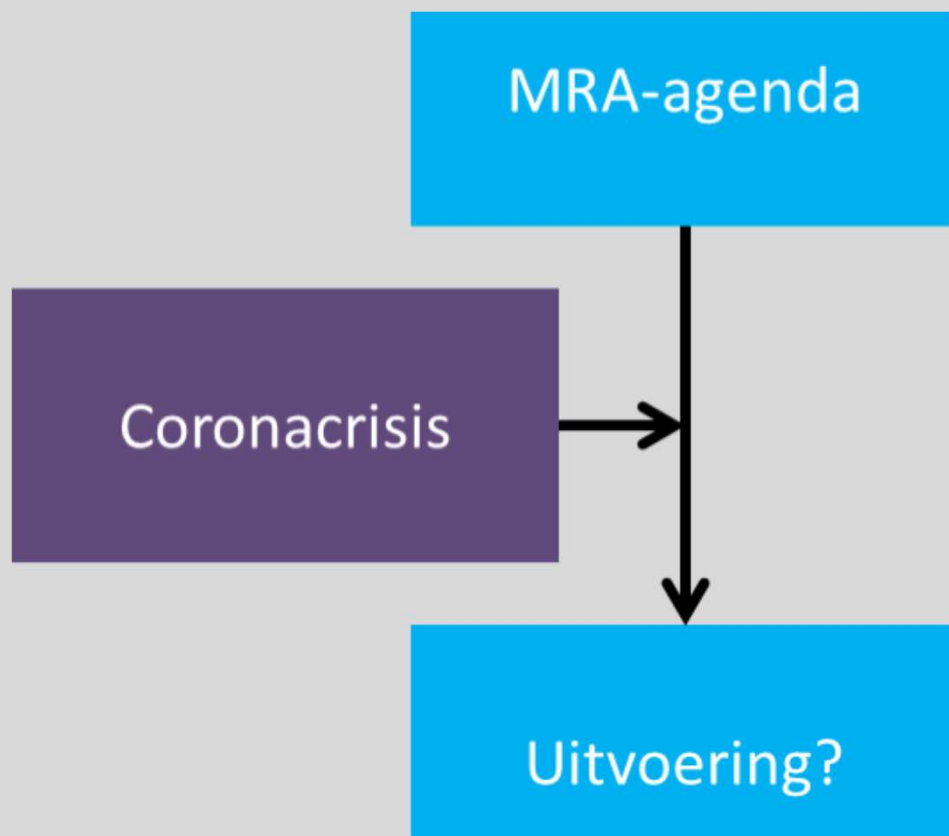
25 september 2020

Werkgroep corona MRA

MRA bureau

Regiegroep MRA

Bedoeling van deze verkenning



- + Begin 2020 hebben de MRA-deelnemers de MRA-agenda vastgesteld, met daarin de doelen die we als MRA willen bereiken, en opdrachten met uitvoeringslijnen om deze doelen te behalen. Sinds maart dit jaar hebben we te maken met corona, en de breed maatschappelijke impact en gevolgen daarvan.
- + Dit is bedoeld als een eerste verkenning naar hoe 'corona' de MRA opdrachten en uitvoeringslijnen beïnvloedt, en hoe we hiermee om kunnen gaan (handelingsperspectieven).



Inhoud

Deze verkenning is als volgt opgebouwd:

- + In welke situatie zitten we met corona?
- + Wat is ook al weer onze bedoeling als MRA?
- + Op welke manier bemoeilijkt corona de realisatie van onze MRA-doelen?
- + Hoe kunnen we hier mee omgaan?

Achtergrond

In het kort

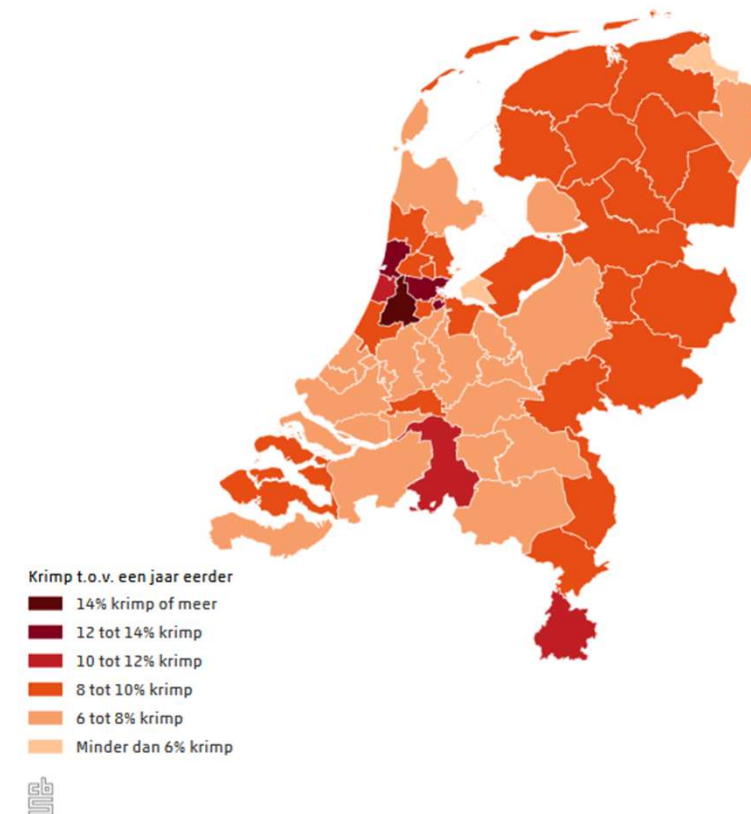
- + De Wereld gezondheidsorganisatie verklaarde in maart de uitbraak van COVID-19 tot een pandemie.
- + Sindsdien heeft de ziekte zich verspreid over meer dan 200 landen. Zie [hier](#) voor het mondiale verloop van covid 19.
- + De internationale lockdowns om COVID-19 te beteugelen hebben een wereldwijde economische en sociale crisis tot gevolg.



MRA extra hard geraakt

- + Gebleken kwetsbaarheden van economie MRA/Amsterdam
 - Afhankelijkheid toerisme, horeca, evenementen, musea
 - Afhankelijkheid expats en Foreign Direct Investment (FDI)
- + Internationale systeemkwetsbaarheden aan het licht
 - Afhankelijkheid voor cruciale goederen van lange aanvoer ketens, monopolisten, China
 - Kwetsbaarheid luchtvaart en gerelateerde economie, sterkste daling economie Haarlemmermeer 28% (NOS/CBS)
 - Vitale publieke systemen (zorg, onderwijs) onvoorbereid

Economische groei, 2^e kwartaal 2020

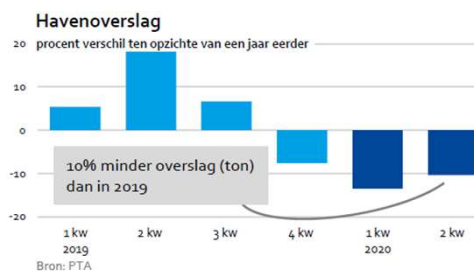
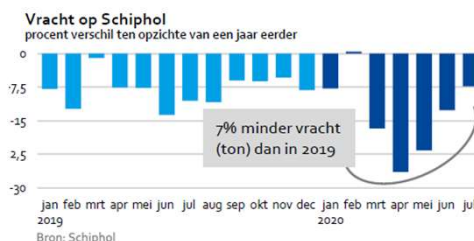
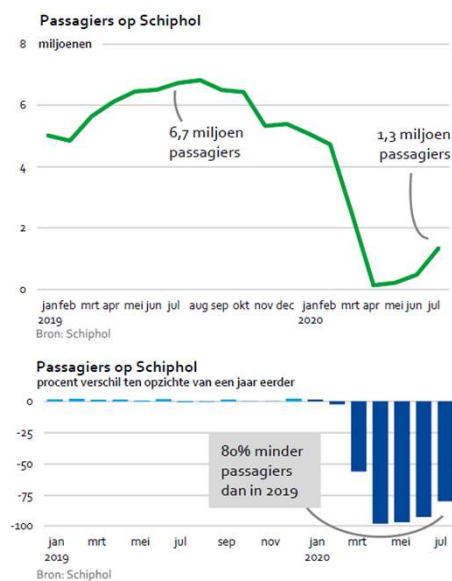


MRA extra hard geraakt

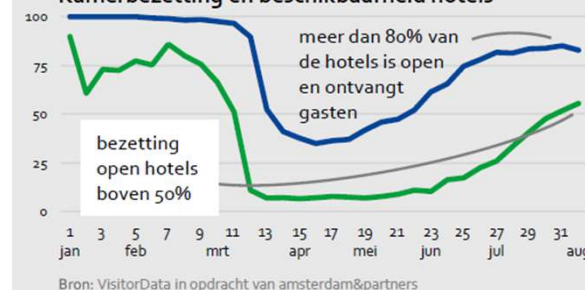
Economische sectoren

- + Veel van de bedrijfstakken die het hardst zijn geraakt door de coronacrisis zijn sterk vertegenwoordigd in de MRA (cultuur, reisbemiddeling, luchtvaart, media en horeca)
- + Bron: SEO rapporten Amsterdam en MRA, CBS, Conjunctuurschouwder Amsterdam augustus 2020

Schiphol: passagiers en vracht



Kamerbezetting en beschikbaarheid hotels



Passanten in de Kalverstraat



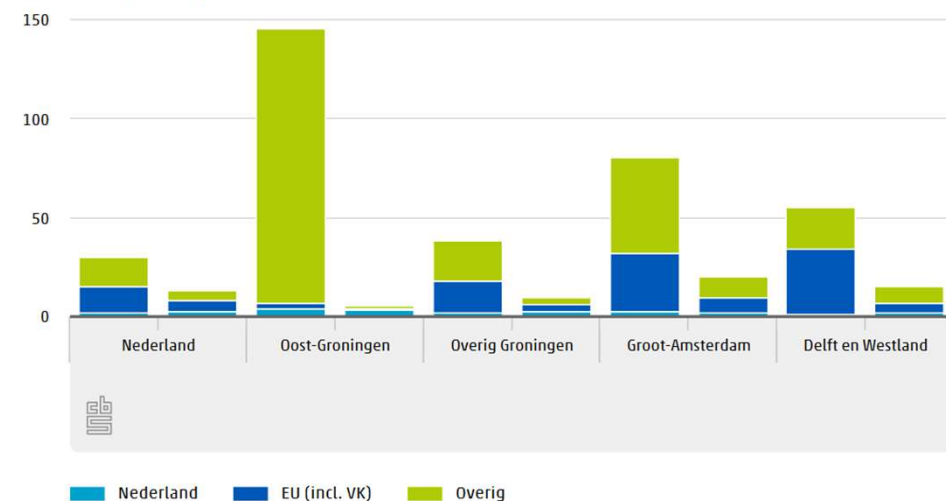
MRA extra hard geraakt

Bevolkingsontwikkeling

- + Sinds de uitbraak van corona in maart nam het inwonertal van Amsterdam, tot juli, met bijna vierduizend af. In maart, april en mei gingen er ruim duizend inwoners per maand af, in juni nog eens 600 (Kwartaalcijfers CBS).
- + De immigratie in Groot-Amsterdam ging van 77 naar 20 per 100 duizend inwoners per week.
- + Voor de coronacrisis kwamen veel arbeidsmigranten uit India, de Verenigde Staten en Europese landen naar Groot-Amsterdam, maar daarvan is nu nauwelijks nog sprake.
- + Het is te vroeg om te kunnen beoordelen of er sprake is van een trendbreuk (Telegraaf, Parool)
- + Bron: CBS

COROP-gebieden met grootste afname immigratie, naar migratie-achtergrond, 2020*

immigranten per week per 100 000 inwoners



Internationale economische context

Turbulentie

- + Razendsnelle overschakeling van staten naar 'welfare state'-modus
 - Snelle en ongekend omvangrijke fiscale steunpakketten (landen, EU) en monetaire steunmaatregelen van de centrale banken (zie [IMF policy tracker](#) voor overzicht); Nederland stelt vanaf maart drie opeenvolgende steunpakketten op.
 - Fiscaal zwakkere Europese landen vragen steun EU
 - Lagere overheden in het rood
- + Respons bedrijven: kapitaal aantrekken/cash hoarding, afstoten werknemers
- + Financiële sector: naar recordwinst over 2020, terugtrekken kapitaal uit opkomende economieën: oplopende derde wereld schulden crisis (zie Kees Vendrik, [MRA University](#)); onzekerheid over koers VS veroorzaakt run op goud en Tech-aandelen
- + Grote Tech-bedrijven maken recordwinsten

28 augustus 2020

Rijksoverheid

Steun- en herstellepakket voor economie en arbeidsmarkt

Ondernemers en werknemers krijgen voor langere tijd meer duidelijkheid over financiële ondersteuning. Economische groei wordt gestimuleerd en waar nodig worden mensen geholpen richting nieuw werk.

Financiële regelingen vanaf 1 oktober 2020

Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) • Verlengd tot en met 30 juni 2021 (3 tijdvakken van 3 maanden) • Aanvragen per medio november • Voorwaarden zijn gewijzigd	Tijdelijke overbruggings-regeling zelfstandig ondernemers (Tozo) • Verlengd tot en met 30 juni 2021 • Aanvragen per oktober, exacte datum afhankelijk van gemeente • Voorwaarden zijn gewijzigd	Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) • Verlengd tot en met 30 juni 2021 (3 tijdvakken van 3 maanden) • Aanvragen per 1 oktober 2020 • Voorwaarden zijn gewijzigd
NL leert door • Lopende regeling • Aanvragen per direct • Kosteloze ontwikkeladvies en (online) scholing	Coronakrediet en garanties • Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) • Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) • Klein Krediet Corona (KKC) • Credits	Belastingmaatregelen • Aanvraag uitstel betaling tot 1 oktober 2020 • Uitstel loopt uiterlijk t/m 31 december 2020 • Verlaging invoeringsrente t/m 31 december 2021 • Ruime betalingsregeling (2 jaar) vanaf 1 januari 2021

Aanvullende steun bij noodzakelijke aanpassingen

Sociale ondersteuning • Goede begeleiding van werk(loosheid) naar werk • Mogelijkheden tot om- en bijscholing • Tegengaan van armoede en problematische schulden • Aanpakken van jeugdwerkloosheid	Investeringsmaatregelen • Investeren in o.a. infrastructuur naar voren halen • Investeren in een nationale scale-up-faciliteit • Reserveering voor participatie in privaat fonds om (middel)grote bedrijven te herkapitaliseren • Versterken fondsvormen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen voor innovatief mkb • Meer cofinanciering van EU-programma's t.b.v. Nederlandse ondernemers
---	--

Voor bepaalde sectoren is er aanvullende steun.

alleen samen krijgen we corona onder controle

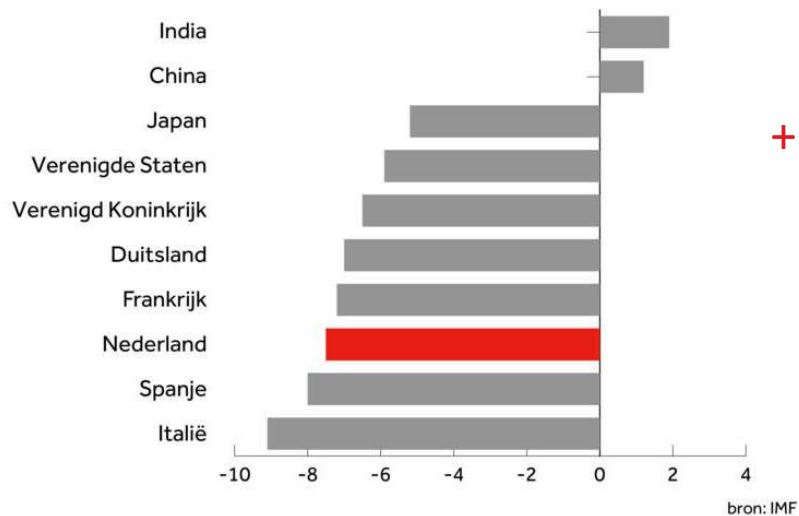
Voorwaarden en meer informatie: [rijksoverheid.nl/steunpakket](#)

Internationale economische context

Turbulentie

Verwachte economische groei in 2020

in procenten



- + Desondanks grootste krimp van economieën sinds de Grote Depressie, snel oplopende werkloosheid, een dreigende golf faillissementen van kleinere bedrijven, terugvallende wereldhandel (overzicht: [FT Recovery Tracker](#); [OECD](#), [CPB](#))
- + De internationale economische vooruitzichten zijn somber, zeer onzeker, daarmee ook het zicht op herstel van economische groei (Outlooks [IMF](#), [Wereldbank](#), [OECD](#), [ECB](#) e.a.).
- + De onzekerheid zit vooral in de vraag hoe lang en in welke mate lockdowns nodig zijn en welke blijvende schade aan economieën blijkt te zijn toegebracht in termen van verlies aan talent, bedrijven, en consumenten- en investeerdersvertrouwen (zie scenario's [CPB](#), [ING](#) e.a.).
 - Herstelopgave is omvangrijk, volgens sommigen vergelijkbaar met wederopbouw na WO2
 - Austeriteit (harde bezuinigingen) geen optie, contraproductief
 - Actieve overheid moet verstandig investeren
 - Inzetten op duurzaam herstel. Ook de meer conventionele partijen (DNB, planbureaus en adviesraden, IMF, ECB, EU, World Economic Forum, OESO, Financial Times, The Economist etc.) geven aan dat duurzaamheidsambities centraal moeten staan in herstelprogramma's.



Overheid staat voor een dilemma

Doordat nationale overheden en centrale banken noodgedwongen de economie zijn gaan dragen, staan ze nu voor een dilemma:

- + Nu ophouden met steunpakketten leidt vrijwel zeker tot een investeerdersstaking en snel oplopende faillissementen en werkloosheid.
- + Steun voortzetten betekent een koerswending ten opzichte van de uitgangspunten van het Stabiliteits- en GroeiPact 1992, met onzekerheid over hoe deze nieuwe economie in te vullen, zodanig dat inflatie, zombiebedrijven, verder oplopende ongelijkheid etc. worden voorkomen. Er moet een nieuwe orde worden opgebouwd.

Twée denkscholen

School 1

- De onderliggende economische fundamentals waren goed volgens conventionele metrics. Nog steeds is een tijdig V-vormig herstel en een terugkeer naar 'normaal' te verwachten. Steunpakketten waar mogelijk afbouwen.

School 2

- De onderliggende fundamentals waren niet OK (ongelijkheid/verdringing, financialisering, klimaat etc.). De crisis is aanleiding en kans voor groen herstel en een nieuwe positie EU in de wereld.

- + De eerste positie leek tot voor kort die van NL en de andere frugals, maar Nederland lijkt dat te nuanceren (Rutte: "we gaan niet bezuinigen").
- + De tweede positie is die van de EU, Duitsland, Frankrijk en de meeste andere lidstaten, alsmede toonaangevende economen. Na een historische U-bocht van Duitsland heeft de EU een even historische beslissing genomen tot een herstelfonds dat toestaat 750 miljard te lenen op de kapitaalmarkten (dit had de EU zichzelf in 1992 verboden).
- + Volgens waarnemers kan dit het begin zijn van een EU nieuwe stijl, met een sterkere euro en een volwassen euro-obligatiemarkt. Belastinghervormingen zijn volgens analisten dan een onvermijdelijke volgende stap, om leningen terug te kunnen betalen.

Politieke ontwikkelingen Nederland

- + Kabinet: bereidheid tot hogere fiscale uitgaven; investeren in economische groei om leningen terug te betalen, Nationaal Groeifonds
- + Oppositie: grootschalig investeringsprogramma, maatschappelijk en economisch
- + Invloed Tweede Kamer verkiezingen: hard bezuinigen en generiek belastingen verhogen electorale zelfmoord?





Inhoud

Deze verkenning is als volgt opgebouwd:

- + In welke situatie zitten we met corona?
- + Wat is ook al weer onze bedoeling als MRA?
 - Om er achter te komen hoe de coronacrisis inwerkt – of tegenwerkt – helpt het om weer even terug te grijpen: wat willen we ook al weer bereiken met het samenwerking in de MRA?
- + Op welke manier bemoeilijkt corona de realisatie van onze MRA-doelen?
- + Hoe kunnen we hier mee omgaan?

MRA Agenda

vier bestuurlijke opdrachten met uitvoeringslijnen

- + Recent is met de MRA-agenda 2.0 aangegeven waarom en waaraan we met z'n allen samenwerken in de MRA. In de agenda zijn vier bestuurlijke opdrachten geformuleerd, uitgewerkt in uitvoeringslijnen, beoogde effecten en doelen.
- + Opgaven liggen op het terrein van het versterken van de samenwerking, economische en ruimtelijke ontwikkeling en het mobiliteitssysteem.

Opdracht 0 De samenwerking verder versterken

- 1 Samenbindende visie op de regio en de samenwerking
- 2 Samenwerking Rijk en EU
- 3 De MRA als netwerkorganisatie
- 4 KennisHuis MRA
- 5 Verantwoording

Opdracht 1 Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA-economie

- 1 Regionale economische strategie
- 2 Werkmilieus (Plabeka)
- 3 Human Capital
- 4 Aanjagen marktinitiatieven voor de transitieopgaven
- 5 Energie-infrastructuur en data-infrastructuur

Opdracht 2 Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken

- 1 Verstedelijkingsstrategie
- 2 Wonen
- 3 Landschap
- 4 Transitieopgaven leefomgeving
- 5 Kunst, Cultuur en Erfgoed
- 6 Recreatie en Toerisme

Opdracht 3 Vaart maken met het metropolitaan mobiliteitssysteem

- 1 Schaalsprong mobiliteitssysteem
- 2 Fiets
- 3 Duurzame en innovatieve mobiliteit



Inhoud

Deze verkenning is als volgt opgebouwd:

- + In welke situatie zitten we met corona?
- + Wat is ook al weer onze bedoeling als MRA?
- + Op welke manier bemoeilijkt corona de realisatie van onze MRA-doelen?
- + Hoe kunnen we hier mee omgaan?

Functies MRA

- + De MRA werkt op verschillende manieren aan de gestelde opdrachten typen werkzaamheden (de 'functies' in de tabel).
- + Een snelle scan geeft het volgende beeld:
 - **Lobby; analyse, visie en strategiebepaling; netwerken, kennisuitwisseling en afstemming en incubator:** hierop kunnen we volop voort. Wellicht geeft de coronacrisis een zetje. Wellicht moeten we kijken of strategiebepaling aanpassing vraagt in verband met de huidige situatie.
 - **Uitvoering en realisatie.** Hier ligt de crux. De crisis zorgt voor een geweldige economische krimp, die de financiële positie van bedrijven en de fiscale positie van de overheid verzwakt en daarmee de mogelijkheid projecten te bekostigen.

Functie	Doel
Lobby	Beleid van andere partijen beïnvloeden
Analyse, visie en strategiebepaling	• Via onderzoek en monitoring, nieuwe opgaven en oplossingsmogelijkheden in beeld brengen • Gezamenlijke koers als basis voor lokaal/provinciaal beleid • Afspraken maken met partners* op basis van gedeelde agenda's
Netwerken, kennisuitwisseling en afstemming	• Partijen bijeenbrengen en verbindingen leggen • Kennisuitwisseling om op basis van vrijwilligheid gelijke koers in te zetten • Kennisuitwisseling met partners* t.b.v. vergroten efficiëntie MRA-samenwerking en afzonderlijke deelnemers
Incubator (financiering, investeringsfonds, launching customer)	• Gewenste ontwikkelingen aanjagen • Als afnemer van producten/diensten gewenste ontwikkelingen aanjagen
Uitvoering en realisatie	• Zorgen voor voldoende kennis en capaciteit voor ingewikkelde en bovenlokale opgaven • Met gezamenlijke marketing & acquisitie investeringen en/of specifieke doelgroepen aantrekken, mogelijkheid om brede palet van de MRA onder de aandacht te brengen • Aanpak ontwikkelen als basis voor lokaal beleid/uitvoering

* partners zijn andere overheden – zoals het Rijk, waterschappen of andere stedelijke regio's – bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, etc.



Bestuurlijke opdrachten

Algemeen

- + In de bestuurlijke opdracht o. 'De samenwerking verder versterken' gebruiken we vooral de functies' lobby; analyse, visie en strategiebepaling; netwerken, kennisuitwisseling en afstemming; incubator. Je zou kunnen zeggen; **de coronacrisis hindert dit marginaal.**
- + De andere bestuurlijke opdrachten hebben een directe relatie met de Verstedelijkingsstrategie en de daarmee samenhangende ontwikkel- en transitietrajecten.
- + Deze trajecten zijn nog niet programmatisch uitgewerkt en er zijn dus **nog geen projectbedragen te noemen.** Maar gelet op de grootte van de programma's en de afhankelijk is van Rijksmiddelen, is duidelijk dat de fiscale keuzes die het Rijk nu maakt, bepalend zijn voor de uitvoering.

Bestuurlijke opdrachten

Impact corona (1)

Kritiek proces	Risico	Kans	Oplossing
MRA Agenda	Sluit niet aan bij crisis Vertraging Lokale agenda's eerst Vertreksituatie gewijzigd – doelen niet meer reëel	Impuls voor verduurzaming en leefkwaliteit	Screenen op CPB scenario's en SEO onderzoek MRA Agenda lost deel lokale agenda op. Scherper prioriteren/faseren
Metropoolvorming	MRA is geen constructie voor crises vanwege gebrek commandostructuur Provincies profileren zich, door eenvoudiger besluitvorming, crisisstructuur en IPO Bestuurders richten zich op Veiligheidsregio's	Maatregelen regionaliseren Informele lijnen sneller	Bewijzen dat korte lijnen MRA wel zinnig zijn Samenwerking met Provincies meerwaarde Veiligheidsregio's willen zelf "oranje fase" (eerste herstel) delen met andere domeinen.
Invest MRA	Middelen voor andere maatregelen Besluitvorming in raden is onmogelijk Er is nu veel bredere scope nodig:	Invest MRA is juist duurzaam geschikt voor ons bedrijfsleven. Rijk zet met steun maatregelen ook in op de ROM's Snel reageren op rijksbeleid nodig	Andere maatregelen veelal vorm van bekostiging of financiering zonder rendement. Met lef is besluitvorming juist snel in deze tijden. Ombouwen tot echte ROM

Bestuurlijke opdrachten

Impact corona (2)

Kritiek proces	Risico	Kans	Oplossing
Kunst, Cultuur en Erfgoed	Culturele sector zwaar financieel getroffen	Creatieve vormen van kunst digitaal beschikbaar stellen	Kennisdeling over steunmaatregelen Samen lobbyen bij het Rijk
Verstedelijkingsstrategie	Vertraging Uitgangspunten en keuzevraagstukken anders Draagvlak Matching met SBaB en andere programma's.	Pas op de plaats benutten voor betere producten	Accepteren, SBaB vertraagt ook. Heroriëntatie verstandig Scenario-analyse toepassen Ronde bellen met bestuurders en/of hun adviseurs (regio-ambassadeurs) Meer linking pins SBaB Tijd nemen
Woningbouwproductie	Financiering neemt af Afbraak opleidingen, Tekort migranten Bezuinigingen op ambtenaren Aarzelingen bij gemeenten en afkalven regionale urgentie	Tijd voor meer verduurzaming Meer betaalbare woningen Bereikbaarheid tijdig verbeteren	Impuls strak managen House of Skills Indien bezuinigingen, dan beeld vorige crisis oproepen Flexibele schil intensiveren. Bereikbaarheid en energietransitie zijn regionale randvoorwaarden

Bestuurlijke opdrachten

Impact corona (3)

Kritiek proces	Risico	Kans	Oplossing
SBaB	Terugkeer naar ad hoc projecten aanpak en wensenlijstjes Politieke paradepaardjes eerst Te weinig financiën	Strikte maatregelen werktijden en thuiswerken No regret inzetten op de fiets Alternatieve financiering en bekostiging	Oude en nieuwe (programmatische) situatie toch nog eens goed vergelijken. Continue agenderen en bestuurders uitwegen bieden. Ambtelijk eensgezindheid uitstralen. Tot het gaatje onderhandelen, bijeenbrengen cofinanciering, alternatieve bekostiging
Zuidasdok	6 jaar langer en 850 mln euro meer	Naar voren brengen investerings	Oplossen in MIRT traject
OV projecten	Onvoldoende financiën OV transitie (OV SAAL, Zuidasdok, ROVT uitvoering) Zwaar scenario 1,5 m Rem op OV transitie	Thuis werken, werktijden	MIRT Eigen middelen

Bestuurlijke opdrachten

Impact corona (4)

Kritiek proces	Risico	Kans	Oplossing
Energietransitie	Niet halen Klimaatdoelen (bijdrage aan RES-sen zal waarschijnlijk worden gehaald, kwetsbaarder zijn bijdrage vanuit industrie / NZKG en inzet op verduurzaming van gebouwde omgeving) Lage energieprijzen	Anticyclisch investeren Arbeidspotentieel dat vrijkomt in andere sector door coronacrisis leiden naar bouwen installatiesector (waardoor knelpunten daar weggenomen kunnen worden).	Invest-MRA Overheid moet anticyclisch investeren in publieke infra (netwerken, windmolens etc.) om economische impuls te geven. Overheid moet investeren in grootschalige omscholingsprogramma's.
Circulaire Economie	Gewoon herstel al moeilijk genoeg Gebrek investeringsruimte bij bedrijven	Besef dat huidig model kwetsbaar is Belang van kortere ketens	Invest-MRA Voorwaarden stellen aan herstelmaatregelen
Klimaatadaptatie		Tijd om klimaatadaptatie beter in te weven in gebiedsontwikkeling	Betere inspelen op vertraagde verstedelijking
Landschap			



Inhoud

Deze verkenning is als volgt opgebouwd:

- + In welke situatie zitten we met corona?
- + Wat is ook al weer onze bedoeling als MRA?
- + Op welke manier bemoeilijkt corona de realisatie van onze MRA-doelen?
- + [Hoe kunnen we hier mee omgaan?](#)

Wat is ingezet

Algemeen

- + Vorming van een **coronawerkgroep** MRA die de impact van de coronacrisis op onze doelen en uitvoeringslijnen heeft verkend en een aanzet heeft geformuleerd voor hoe we hiermee om kunnen gaan;
- + Samen met de Board georganiseerde webinars in het kader van de **MRA University** waarin experts de gelegenheid kregen om hun visie te geven op de impact van de coronacrisis op een aantal voor de MRA relevante thema's;
- + De '**corona-opleggers**' als onderdeel van de concept-jaarplannen die zijn opgesteld voor de uitvoeringslijnen van de nieuwe MRA Agenda en die bedoeld zijn om inzichtelijk te maken welke impact de coronacrisis zou kunnen hebben;
- + Vanuit het platform Economie en PHO Duurzaamheid inzet op het verzamelen en uitwisselen van ervaringen rondom de uitvoering van de economische hulppakketten en een herstelprogramma MRA (MRA Deal Duurzaam Herstel);
- + Sharepoint site waar monitors, artikelen, analyses en ook regionale plannen van aanpak en rapporten worden gedeeld.
- + Verschillende **monitors en scenario analyses**: Public affairs Amsterdam/MRA - EU monitor, provincies Flevoland en Noord Holland - Corona monitor (inclusief maatregelen).



Wat is ingezet

Algemeen

- + Scholen aanpak: regionale afspraken met MBO, HBO en universiteiten over wisselende lestijden om de spits te mijden en de mobiliteit meer te spreiden over de dag. Eind september volgden groter werkgevers.
- + Afspraken met het Rijk om het OV ook in 2021 financieel te ondersteunen om het overeind te houden (onderbezetting OV).
- + Regionale kennisdeling over alle uitvoeringsregelingen van het Rijk (o.a. TOZO).
- + Met de Amsterdam Economic Board voorbereide bijeenkomst '**Duurzaam herstel MRA**' van 15 juni, waar overheidsbestuurders (verantwoordelijk voor portefeuilles als duurzaamheid, economie, mobiliteit, sociaal, werk en inkomen) met elkaar op zoek gingen naar bouwstenen voor een duurzaam herstel en de daaruit voortgekomen traject 'MRA Green Deal duurzaam uit de crisis';
- + De MRA heeft haar antwoord op de crisis richting de landelijke politiek verwoord in een algemeen **position paper**. Hierin wordt het Rijk opgeroepen tot gezamenlijke investeringen in mobiliteit, woningmarkt en energie. Het position paper vormt de basis voor de lobby-inzet op specifieke onderwerpen, kansen en momenten.



Wat is ingezet

Voorbeelden MRA deelnemers

- + **Haarlem**: Haarlem benut uiteraard de onderzoeken en monitors van de MRA, maar heeft ook een eigen monitor voor de specifieke Haarlemse situatie. Sinds een paar maanden heeft Haarlem een noodfonds in 2020 voor onder meer scholen, sportverenigingen en culturele instellingen. Bij de begrotingsbehandeling bespreekt Haarlem de maatregelen voor het komende jaar. Duurzaam herstel maakt hier nadrukkelijk ook onderdeel van uit.
- + **Haarlemmermeer**: opzet van een lokale monitor. Scenariostudie ten einde handelingsperspectieven te definiëren voor het herstel wordt nu uitgevoerd.
- + **Almere**: Almere heeft een eerste scenariostudie naar de (middel)lange- termijneffecten van corona op Almere afgerond. Daarin worden 4 hoofdinterventies benoemd: De jeugd heeft de toekomst (kansengelijkheid begint bij de kwaliteit van onderwijs; het hebben van een stage; het vinden van een (eerste) baan), Houd mensen aangehaakt (voorkom schuldenproblematiek, armoede en eenzaamheid), Blijf maximaal inzetten op voldoende werkgelegenheid in Almere en de regio, Zorg dat mensen betaalbaar kunnen wonen.



Wat is ingezet

Voorbeelden MRA deelnemers

- + **Zaanstad**: Er is een pakket maatregelen geformuleerd voor bedrijfsleven en (culturele instellingen) onder noemer Vitaal Zaanstad. Financiële gevolgen van corona zijn in kaart gebracht en worden gemonitord, impact op grote maatschappelijke opgaven ook. Voor opstellen begroting zijn op basis daarvan een aantal redeneerlijnen geformuleerd. Afstemming vindt plaats binnen Zaanstreek-Waterland.
- + **Amsterdam**: corona herstelfase via 3 lijnen financieel – economisch, sociaal – maatschappelijk en Fysiek
- + **Gooi en Vechtstreek**: Monitoring/ impactmeting en weergave in een regionaal dashboard economie & werk. Sommige gemeenten w.o. Hilversum hebben noodfonds; allen zetten in op financiële steun/ kwijtscheldingen. Inzet op duurzaam herstel. Arbeidsmarktbeleid nu nog sterker gericht op van werk naar werk. Lobby voor specifieke situatie mediasector.
- + **Velsen**: Deelname aan regionale monitor, daarnaast uiteraard benutten van onderzoeken en monitors van MRA(-deelnemers) en landelijk. Financiële gevolgen van corona zijn in kaart gebracht en worden gemonitord, impact op grote maatschappelijke opgaven ook. Bij opstellen begroting worden steun- en herstelmaatregelen betrokken.



Drie parallelle paden

- + Ambities, prioriteiten en middelen hangen samen
- + Zou de MRA Agenda er anders uitzien, als die nu werd gemaakt?
- + Balans zoeken tussen **korte termijn acties** (werkloosheid indammen en economisch herstel) en **lange termijn strategie**
- + Financiële positie bij het Rijk, EU en de MRA partners is nu anders, hoe gaan we daar mee om?

Herijken ambities,
voortschrijdend
inzicht

Concrete
investeringskeuzes,
prioriteiten daarin

Beschikbaarheid
middelen voor
uitvoering ambities

Herijken ambities, voortschrijdend inzicht

Handelingsperspectieven

- + De coronacrisis heeft in korte tijd de context waarin de MRA Agenda moet worden uitgevoerd flink veranderd, met name door de effecten die deze heeft en zal hebben op de economische situatie, de arbeidsmarkt en de overheidsfinanciën.
- + Keuze rol overheid: Er is veel roep om meer regie en sturing. Bijvoorbeeld, hoe gaan we om de afhankelijkheid van mondiale productie- en distributieketens? Moeten we meer inzetten op het verkorten van deze ketens (bijv. op het gebied van voedsel, medicijnen, kritische medische apparatuur, textiel)? Moeten we selectiever worden bij het nadenken over wat voor soort bedrijven we een plek willen geven in onze regio?
- + Check of onze opgaven nog overeenind staan: herprioriteren, wat komt eerst, wat krijgt meer aandacht, wat kunnen/moeten we versneld oppakken. Daarbij benutten van het instrument 'scenario's'.
- + Internationale politiek-economische context verandert:
 - Europa Green New Deal
 - VS verkiezingen: Trumpism of Bidenomics.
 - Groeiende steun voor geld lenen en fiscale hervormingen
 - China niet langer goedkope werkplaats van de wereld, maar geopolitieke rivaal, bedreiging
 - Klimaat- en biodiversiteitscrisis steeds duidelijker, mondiale aanpak urgent



Herijken ambities, voortschrijdend inzicht

Handelingsperspectieven

- + Kortom: context is volop in ontwikkeling → gevolgen voor Agenda en Verstedelijkingsstrategie (urgentie, prioriteiten, aanpak)?
- + Gaat de uitvoering van de MRA Agenda richting EU Green new deal bewegen?
 - Zie startnotitie 'MRA Green Deal duurzaam uit de crisis'
- + Waarin zijn aanvullingen nodig?
 - Bv. op het gebied van werkgelegenheid (tech gaat niet voor iedereen geschikte banen opleveren, het begeleiden van werk-naar-werk zonder tussenstop in de WW)
 - Als we werken aan een Green Deal, durven we dan ook écht te kiezen voor 'green deal-achtige bedrijven'?
 - Wat betekent een dergelijke keuze voor de werkgelegenheid (KLM) op korte termijn?

Concrete investeringskeuzen, prioriteiten

Vehikels

- + Verstedelijkingsstrategie Rijk-MRA (MIRT)
- + Invest-MRA; al voor de covid-19 crisis heeft het kabinet Invest-NL gecreëerd als vehikel om investeringen in energie en circulariteit aan te jagen met publieke middelen. Met Invest-MRA wordt hier op regionale schaal op aangesloten.
- + MRA Duurzaam Herstel ('green deal'), grosslijst Duurzaam herstel, binnen dit traject worden keuzes gemaakt waar op in te zetten:
 - Talent voor energietransitie
 - Duurzame bezoekers industrie
 - Talent & Circulaire Economie
 - Duurzame (sociale) nieuwbouw woningen
 - Duurzame bedrijventerreinen
 - Verduurzaming van bestaande woningen
 - Verduurzaming datacentra
 - Data en afvalstromen
 - Korte (voedsel)ketens
 - Korte Textiel ketens
 - Mobiliteit: Thuiswerken, fietspaden, spits mijden
 - Stadslogistiek
 - Elektrische laadpaal infrastructuur
 - Inkopen met impact, schaduw prijzen
 - Industrie - irl Just transition fund
 - Investeren en financieren

Middelen voor uitvoering ambities

Fondsen en budgetten

+ Groeifonds

- Het primaire doel van het Groeifonds (20 miljard) is het duurzaam versterken van het verdienvermogen, ofwel het structureel vergroten van bruto binnenlands product.
- Geschikte voorstellen worden door de fondsbeheerders doorgeleid naar een onafhankelijke commissie die de plannen beoordeelt op basis van een analyse van het effect op het verdienvermogen met inachtneming van de financiële kosten.
- Daarnaast moeten de maatschappelijke kosten en baten, zoals leefbaarheid, van een voorstel positief zijn en moet de commissie voldoende vertrouwen hebben in de kwaliteit en uitvoerbaarheid van het voorstel.
- Ten slotte mag een voorstel niet strijdig zijn met de ambities van het kabinet, bijvoorbeeld op het gebied van het vestigingsklimaat, de ruimtelijke ordening en het klimaat.
- Slechts een positieve uitkomst op de maatschappelijke kosten en baten is niet voldoende om in aanmerking te komen voor het fonds. Het effect op bbp-groei is leidend.

+ Miljoenennota 2021: aanvullende fiscale maatregelen voor o.a.

- LNV: groen en klimaatadaptatie, stikstof, circulaire economie en voedselstrategie,
- IenW: luchtkwaliteit: schone lucht akkoord, elektrisch vervoer, Circulaire Economie
- BZK: klimaatneutraal, circulaire economie (circulair bouwen), Wonen / Woningbouw / Woningmarkt (maatregelen + 295 miljoen extra voor woningbouw), Aardgasvrij
- EZK: circulaire economie: CO₂-reductie/verduurzaming van de industrie: waterstofprogramma, afvang en opslag van CO₂ (CCS), CO₂-heffing en andere fiscale maatregelen, omscholing naar tekortsectoren



Middelen voor uitvoering ambities

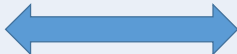
Fondsen en budgetten

+ Europa fondsen voor duurzaam herstel

- De komende tijd komen flinke Europese fondsen beschikbaar voor duurzaam herstel (Just Transition Fund, Recovery and Resilience Fund en meer). Een flink deel daarvan krijgt op voorstel van het kabinet een bestemming, een (meer toekomstig) deel wordt rechtstreeks vanuit Brussel toegekend, onder meer de specifieke gelden als Horizon. Brusselse gelden worden ingezet in lijn met Brusselse beleidsdoelstellingen, die zich de komende jaren richten op herstel COVID-19 en Green Deal.
- Om aanspraak te kunnen maken op die gelden, zullen op het niveau van de MRA passende programma's en projecten moeten worden ontwikkeld, waarbij sprake moet zijn van een directe doorvertaling van Brussel beleid (m.n. voortvloeiend uit de Green Deal) naar MRA ambities, waarin het Rijk in een aantal gevallen een tussenstation is.

MRA staat voor keuze

- + De MRA heeft met Invest-MRA en Duurzaam Herstel de lijn gekozen van 'building back better'.
- + De fondsen van het Rijk en EU hanteren verschillende selectieregimes. Het Groeifonds legt de nadruk op economische groei en concurrentiekracht, de EU-fondsen lijken gericht op meer inclusieve doelen.
- + Dit biedt de MRA meerdere handelingsmogelijkheden, hieronder de hoeken van het speelveld:

Pragmatisch	Strategisch	Nationale inbedding
Zo snel mogelijk matchen van bestaande programma's met geschikte fondsen en aanvragen indienen	Een coherent MRA-investeringsprogramma opbouwen (matchen Duurzaam Herstel en Invest-MRA); per onderdeel de geschikte fondsen aanspreken	MRA-investeringsprogramma opbouwen in overleg en synergie met de andere REOS-metropolen (metropoolregio Rotterdam-Den Haag, metropoolregio Utrecht, Brainport Eindhoven)
Accepteren fondsvoorwaarden en voorstellen daarop toespijken		Ontwikkelen eigen voorstel en zoeken naar een deal met het Rijk, dus maatwerk



Vervolg

- + Met deze verkenning, het position paper en het traject MRA Deal Duurzaam Herstel wordt invulling gegeven aan de vraag van de Regiegroep MRA(10 juni 2020):
 - ‘Het MRA Bureau zal namens de voorzitter en vicevoorzitters van de Regiegroep een notitie uitwerken met daarin een voorstel voor de rol van de MRA-samenwerking bij een herstel uit de coronacrisis, en de mogelijke invloed van de coronacrisis op een aantal lopende trajecten.’
- + Het traject ‘MRA Green Deal duurzaam uit de crisis’ is na een formele opdracht van Agendacommissie aan platform Economie en PHO Duurzaamheid en opgestart met een triple helix stuurgroep.
- + Invest-MRA was reeds voor de coronacrisis gestart en wordt nu vervolgd.
- + Er wordt een regionale investeringsagenda opgesteld.
- + Als vervolg op deze algemene verkenning, zal er een specifieke verkenning volgen met betrekking tot de Vastgoedmarkt en werklocaties.
- + Bespreking tijdens de Regiegroep over de handelingsperspectieven en de eigen rol daarin.

- + Ilknur Dönmez (Amstellanden – Meerlanden, MRA Bureau)
- + Jan Willem Kooijmans (IJmond)
- + Simon Brester (Almere – Lelystad – Flevoland)
- + Herman Swen (Zaanstreek – Waterland)
- + Johan van Zoest (Amsterdam)
- + Anouk Pols (Gooi en Vechtstreek)
- + Steef de Looze (Zuid-Kennemerland, MRA Bureau)
- + Linda Mura (MRA Bureau)
- + Edwin Oskam (AEB, Energietransitie en MRA Deal Duurzaam Herstel)
- + Koen Faber (Amsterdam, MRA lobby)